

ดร.โมหัมหมัด อับดุลกาเดร์: ชีวประวัติ แนวคิด และบทบาทในการพัฒนา สังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดยะลา ปัตตานี และ นราธิวาส เป็นพหุสังคม จากความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ดินแดนส่วนนี้คือ อาณาจักรปัตตานีที่สืบต่อมาจากอาณาจักรลังกาสุกะ ประชากรส่วนใหญ่นับถือ ศาสนาอิสลาม ใช้ภาษามลายูท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน มีความเชื่อทางวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีตามหลักศาสนาอิสลาม มีความสำนึกในประวัติศาสตร์ ที่เกี่ยวกับอารยธรรมปัตตานี และรู้สึกว่าเป็นชนพื้นเมืองในท้องถิ่นเดิม มิได้ อพยพมาจากถิ่นอื่น ขณะที่ประชาชนอีกส่วนหนึ่งนับถือศาสนาพุทธและศาสนาอื่นๆ ย่อมจะยึดถือวัฒนธรรมของแต่ละศาสนาที่ตนนับถือแตกต่างกัน ปัญหาด้านสังคม จิตวิทยา ปัญหาความยากจน และปัญหาทางการศึกษา ชาวไทยมุสลิมไม่ค่อยนิยม เรียนภาษาไทย เพราะการศึกษาภาษาไทยมุ่งถ่ายทอดวัฒนธรรมทางพุทธศาสนา

“การศึกษาที่ีสำคัญมากให้พยายามจัดให้ดี ให้พลเมือง
สามารถพูดภาษาไทยได้ แม้จะพูดได้ไม่มากนักแต่พอรู้เรื่องกันก็ยังมีดี
เพราะเท่าที่ผ่านมามีคนมีผู้ที่ไม่รู้ภาษาไทย ต้องใช้ล่ามแปล
ควรพูดให้เข้าใจกันได้ เพื่อสะดวกในการติดต่อซึ่งกันและกัน”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
เนื่องในวโรกาสที่เสด็จเยี่ยมราษฎรจังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2502

หลักสูตร เนื้อหา รูปภาพประกอบพิธีกรรมใน
โรงเรียนล้วนแต่เป็นวัฒนธรรมทางพุทธศาสนา
อันขัดกับวัฒนธรรมของศาสนาอิสลาม เมื่อรัฐแก้ไข
ปัญหาเหล่านี้ได้ จึงทำให้มุสลิมนิยมเข้าเรียนมาก
ขึ้น ซึ่ง ดร.โมหัมหมัด อับดุลกาเดร์ มีทัศนะว่า รัฐบาล
ได้มีการกำหนดนโยบายเพื่อจะพัฒนาการศึกษา
และการให้ความสำคัญในเรื่องของวัฒนธรรมและ
วิถีชีวิตของคนในพื้นที่ให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่าง
สมานฉันท์ เอื้ออาทรต่อกัน เห็นคุณค่าในความ
หลากหลายของวัฒนธรรมที่เป็นพลังสร้างสรรค์
สังคมไทย มีภาวะจิตวิทยาที่เข้มแข็ง ดังพระราช
ดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล
อดุลยเดช ในวโรกาสที่เสด็จเยี่ยมราษฎรจังหวัด

ยะลา เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2502 ณ ครุสम्मนา
คาร เขตการศึกษา 2 “การศึกษาที่ีสำคัญมากให้
พยายามจัดให้ดี ให้พลเมืองสามารถพูดภาษาไทย
ได้ แม้จะพูดได้ไม่มากนักแต่พอรู้เรื่องกันก็ยังมีดี
เพราะเท่าที่ผ่านมามีคนมีผู้ที่ไม่รู้ภาษาไทย ต้อง
ใช้ล่ามแปล ควรพูดให้เข้าใจกันได้ เพื่อสะดวกใน
การติดต่อซึ่งกันและกัน” ดร.โมหัมหมัด เป็น
ข้าราชการที่ร่วมรับเสด็จในครั้งนั้น มีความตระหนัก
ในกระแสพระราชดำรัส จึงมีแนวคิดและบทบาทที่
ร่วมปรับปรุงพัฒนาระบบการศึกษาในจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ให้สอดคล้องกับศาสนาและ
วัฒนธรรม

คอลัมน์พิเศษ “ย่อยวิทยานิพนธ์” ฉบับนี้
จะสรุปการศึกษาชีวประวัติ แนวคิดและบทบาทของ
ดร.โมหัมหมัด อับดุลกาเดร์ ในการพัฒนาสังคมชาว
ไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เข้าใจ
ถึงสภาพสังคมและวิถีชีวิตชาวไทยมุสลิมของ
มะยानी ดาหามิ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต พ.ศ. 2552

จากการศึกษาพบว่า ดร.โมหัมหมัด มีภูมิลาเนา
ในจังหวัดปัตตานี เป็นบุตรคนแรกที่เกิดใน
ครอบครัวนักธุรกิจ ท่านได้ใช้เวลาอุทิศตนให้กับการ
ศึกษาค้นคว้าที่อุตสาหะ เริ่มจากการเรียนอัลกุรอาน
เพื่อปูพื้นฐานของการศึกษา ก่อนที่จะเข้าเรียน
สถาบันปอเนาะ และไปเรียนศาสนา รวมทั้งภาษา
มลายู อาหรับ อังกฤษที่ประเทศมาเลเซีย ถือเป็นสิ่ง

ที่ควรจะเป็นแบบอย่างในทางปฏิบัติ เพราะสามารถทำคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างมหาศาล ท่านจะใช้เวลาว่างจากการเรียนหนังสือ ทำธุรกิจขายของเล็กๆ น้อยๆ และรับจ้างสอนพิเศษ รับจ้างเรียบเรียงหนังสือ แบบเรียน เป็นล่ำมให้กับชาวต่างชาติ ทั้งๆ ที่ครอบครัวไม่ขาดเงินทองที่จะส่งให้เรียนในระดับสูง ท่านก็สมัครใจทำงานก่อนที่จะไปศึกษาต่อระดับดุษฎีบัณฑิตที่มหาวิทยาลัยฟลอริดาสเตท ประเทศสหรัฐอเมริกา และกลับมาทำงานที่บ้านเกิด ดำรงตำแหน่งผู้บริหารหลายแห่ง ใช้เวลาว่างแต่งหนังสือ เขียนหนังสือพิมพ์ฉบับรายวัน และทำงานนอกเวลาราชการเข้าไปพบปะกับพี่น้องประชาชน ในขณะที่เป็นศึกษานิเทศก์ เขต 2 จังหวัดยะลา ได้เริ่มวางพื้นฐานด้านวิชาการโดยสำรวจสภาพการศึกษาผู้ใหญ่ หรือการศึกษานอกโรงเรียนต่างๆ ไปในเขตการศึกษา 2 จัดทำการวิจัยวิธีสอนภาษาไทยที่เหมาะสมกับสภาพของประชาชนในพื้นที่ และได้วางโครงการประชาสัมพันธ์ มีความมุ่งมั่นใฝ่ฝัน ตั้งใจจริงในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่และครูผู้สอน หลังจากนั้นได้ย้ายไปดำรงตำแหน่งหัวหน้าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดยะลา การทำงานมีอุปสรรคบ้าง เนื่องจากบุคลากรจากหลายหน่วยงาน หลายสังกัดมาร่วมปฏิบัติงาน

ดร.โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ ขณะศึกษาดูงานที่ไคโร ประเทศอียิปต์

ดร.โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ ขณะทำงานเป็นลูกจ้างที่กรมวิชาการ

ในที่เดียว แต่ด้วยความเฉลียวฉลาดของท่านที่เต็มไปด้วยประสบการณ์ ท่านได้เน้นความเป็นเอกภาพ และสร้างสามัคคีในหมู่คณะก่อน นับว่าเป็นก้าวแรกและก้าวสำคัญในชีวิตการทำงาน เพราะท่านเป็นนักบริหารที่มีอุดมการณ์ มีระบบในการทำงาน โดยจะทำการวิจัย สำรวจก่อนว่างานที่จะดำเนินต่อไปนั้นต้องได้รับข้อมูลที่ชัดเจนให้มีการสอนภาษาไทยแก่ชาวไทยมุสลิมที่พูดภาษาไทยไม่ได้ให้เรียบง่าย และได้ผลดี มีการสำรวจความต้องการและจัดทำแบบเรียนพิเศษสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่เบ็ดเสร็จ ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการศึกษาตามอัธยาศัยโดยใช้อักษรไทยเขียนคำมลายูสำหรับบทนำเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจเป็นกรณีพิเศษ ริเริ่มการสอนพูดภาษาไทยทางรายการวิทยุ ด้วยการสำรวจความต้องการจัดทำหลักสูตรใช้เทคนิค

ดร.โมหัมมัด
เน้นให้ประชาชน
เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา
ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานในการ
พัฒนาสังคม
ส่งเสริมการประกอบอาชีพ
ที่หลากหลาย มีการรณรงค์
ให้ห่างไกลยาเสพติด

ส่วนร่วมและกระบวนการคิดเป็นในการบริหารศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดยะลา ทำให้นักศึกษา เห็นช่องทางประกอบอาชีพมากขึ้น มีการคิดค้นและ จัดทำแบบฟอร์มการติดตามผลการศึกษานอก โรงเรียนทุกรูปแบบเพื่อป้องกันการคัดลอกเพื่อ เบิกเงิน คิดขั้นตอนสำคัญในการควบคุมการหยุด เรียนกลางคัน และเป็นศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ที่มีนักศึกษาเข้าเรียนวิชาชีพมากที่สุด ขณะที่ ดร.โมหัมมัด ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์ฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดดารุลอีมาน ซึ่งเป็นงานที่ เสี่ยงอันตราย ต้องเสียสละ ใช้ความอดทน ต้อง คลุกคลีกับผู้ป่วย ซึ่งส่วนใหญ่มีอาการผิดปกติทาง ระบบประสาท แต่ด้วยพื้นฐานของนักพัฒนาที่มี จิตใจเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ จึงยอมสละเวลา กำลังกายใจ กำลังทรัพย์ ให้ผู้ป่วยที่ติดยาเสพติด ได้พ้นจากขุมมนรก เพื่อกลับเนื้อกลับตัวเข้าสู่สังคม

และเข้าหาพระเจ้า (อัลลอฮ์) ในท้ายสุด นับว่าเป็น บทบาทที่ได้เสียสละเพื่อช่วยเหลือสังคม ซึ่งควรค่า แก่การเอาเยี่ยงอย่างในการดำเนินชีวิต ในบ้านปลาย ชีวิตท่านได้ออกตะวะฮ์ โดยเชิญชวนให้มนุษย์ไปสู่ หนทางที่ปลอดภัยทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ด้วยการ สร้างศรัทธาต่อเอกภาพและเอกองค์อัลลอฮ์ ละเว้น การตั้งภาคีต่อเอกองค์อัลเลาะห์ ซุบฮานา สุวาตะอาลา ปฏิบัติศาสนกิจตามแบบฉบับของนบี (ศาสดา) มุฮัมมัด ซอลลอลลอฮุ ฮูอาลัยฮิวาลлям ละเว้นการปฏิบัติ ตนในสิ่งที่รู้จักการเสียสละ ถ่อมตน เอื้ออาทร ช่วย เหลือสังคมโดยไม่ต้องการสิ่งตอบแทน ให้เกียรติผู้อื่น ให้ความสำคัญต่องานส่วนรวมมากกว่างานส่วนตัว

แนวคิดและบทบาทในด้านสังคม ดร.โมหัมมัด เน้นให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสังคม ส่งเสริมการ ประกอบอาชีพที่หลากหลาย มีการรณรงค์ให้ ห่างไกลยาเสพติดปราบปรามยาเสพติดหากมีความ สามารถ และจะต้องบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด เพื่อ ไม่ให้ทรมานและกระทบต่อผู้อื่น โดยท่านได้ร่วมก่อ ตั้งศูนย์บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่ ดารุลอีมาน บุดี รวมทั้งการส่งเสริมให้มีคุณธรรม จริยธรรม ยอมรับการเป็นบ่าวของอัลลอฮ์ เพราะการ

เชิญชวนให้พี่น้องกลับเข้าหาอัลลอฮ์ถือเป็นหน้าที่สำคัญสำหรับพี่น้องมุสลิมทุกคน ส่วนด้านการศึกษาท่านมีแนวคิดที่จะให้ประชาชนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น โดยเชื่อว่าความฉลาดของมนุษย์พัฒนาได้ โดยใช้วิธีการและเทคนิคการสอนที่ช่วยผู้เรียนให้มีโอกาสฝึกทักษะประกอบอาชีพได้ จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้สามารถปรับตัวเองในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังมีการส่งเสริมให้เรียนรู้ภาษาต่างประเทศหลายๆ ภาษา เพื่อความสะดวกในการประกอบอาชีพ เพราะภาษาเป็นสื่อสำคัญที่จะทำให้คนฉลาด มีการพัฒนา โดยเฉพาะภาษาอาหรับซึ่งเป็นภาษาของคัมภีร์อัลกุรอาน อันเป็นธรรมนูญแห่งชีวิตของมุสลิม และภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาของรัฐ มีการพัฒนาโรงเรียนปอเนาะให้คงอยู่ แต่ต้องปรับปรุงและพัฒนาอยู่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้การศึกษาคู่คุณธรรม จากการสอนวิชาศาสนาเพียงอย่างเดียว ให้มีการแปรสภาพเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา สอนวิชาสามัญควบคู่และสอนวิชาชีพไปพร้อมกัน ท่านได้ขอเงินทุนสนับสนุนโครงการต่างๆ เพื่อพัฒนาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดยะลา ให้พี่น้องมุสลิมที่อยู่ในชนบทสามารถเรียน โดยไม่ต้องออกไปเรียนที่ศูนย์ฯ ทางศูนย์ฯ จะจัดส่งวิทยากรและบุคลากรไปช่วย

สอนและพัฒนาโดยใช้สื่อวิทยุและศูนย์อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นตัวประกอบเพื่อกันลืมภาษาและรักการอ่าน ในด้านการเมืองการปกครอง ท่านได้รับอิทธิพลตั้งแต่เริ่มเรียนที่รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย ประกอบกับการรับอิทธิพลแนวคิดของเต็งกู มะฮมูด มะไฮยิดดิน บิน อับดุลกาเดร์ ที่ต้องการให้สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่อย่างสงบ ปราศจากข้อขัดแย้งระหว่างประชาชนกับฝ่ายรัฐบาล ไม่ต้องการให้รัฐมองข้ามและความสำคัญต่อการดำรงชีวิตสวัสดิการต่างๆ ให้เท่าเทียมกัน ท่านต้องการพัฒนาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยอาศัยอำนาจและตำแหน่งทางการเมือง จึงสมัครลงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถึงสองครั้งและสุดท้ายได้ลงสมัครสมาชิกสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ได้ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการการวิสามัญสภาาร่างรัฐธรรมนูญ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีคุณค่าเป็นอย่างมากในการศึกษาแนวคิดและบทบาทของ ดร.โมหัมมัด อับดุลกาเดร์ ทั้งในด้านสังคม การศึกษาและการเมืองการปกครอง มีผลต่อการแก้ปัญหาและการพัฒนาสาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเป็นแนวคิดร่วมสมัย ที่สังคมทุกยุคทุกสมัยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการ พัฒนาสังคมชาวไทยมุสลิมภาคใต้ในปัจจุบัน และนำมาเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับอนุชนรุ่นหลัง เพื่อความสงบ สุขของสังคมและประเทศชาติ ■

เอกสารอ้างอิง

มะยานี ดาหามิ. (2552). ดร.โมหัมมัด อับดุลกาเดร์: ซีวีประวัติ แนวคิดและบทบาทในการ พัฒนาสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา อิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

